

De laatste neushoorns van Kenia

Indrukken van een korte reis

door N.F. Halbertsma

In oktober bracht ZKH Prins Bernhard een bezoek aan een aantal Afrikaanse landen om gesprekken te voeren en plannen uit te werken voor het behoud van de laatste zwarte neushoorns. De Prins verbleef 5 dagen in Kenia waar de auteur, directeur van het Wereld Natuur Fonds, de gelegenheid had om een deel van de activiteiten van de Prins mee te maken. Hieronder volgt een verslag daarvan.

Het was voor het eerst in twintig jaar dat ik weer terug was in Kenia. De hoofdstad Nairobi is inmiddels aanmerkelijk groter geworden, er is meer hoogbouw te zien, de straten zijn voller met meer mensen en auto's. Dat waren de eerste indrukken. Om in een paar dagen een oordeel te vormen is natuurlijk niet mogelijk, maar toch is mij een aantal beelden bijgebleven. Allereerst vanuit de lucht: de overvolle heuvels en hellingen tussen Nairobi en Mount Kenya. Overal boerderijen, alles volgeplant met thee en koffie op die donkerbruine aarde. Geen stukje oorspronkelijke natuur te bekennen. Totdat het land verandert in droge lichtgekleurde vlakken waar nog een enkele boerderij is te zien om vervolgens, nog weer verder, in een groot oneindig lijkend savannelandschap over te gaan. Vol waar de grond en het beschikbare water intensieve landbouw en mensen kan dragen, leeg daar waar arme gronden en savannegebieden slechts een bestaan bieden aan trekkende nomaden – de Masai – met hun veestapels. Het is een indrukwekkend schouwspel om te zien hoe de Masai met honderden koeien, schapen en geiten op weg zijn naar andere velden of op zoek naar water. De dieren worden geleid door slechts één of twee kinderen van hooguit 12 jaar. Een stok in de hand en enkele lange lappen om het lijf. Uitbundig groetend met de hand en een gulle glimlach op het gezicht. Wat een levensblijheid, ondanks het feit dat het stof

hoog opwaait en overal binnendringt omdat het sinds april van dit jaar niet heeft geregend! En dan, tussen droog en leeg en bevolkt en nat, de natuurparken met hun pracht aan dieren en planten! Een geheel dat blijft boeien en tegelijk vragen oproept over hoe het met dit alles in de toekomst moet gaan. Want de toename van de bevolking (Kenia behoort tot die

1970 10.000 bedroeg teruggelopen tot nog slechts 4 à 500 nu. Vrijwel de gehele terugloop in aantal is door stroperij veroorzaakt, alleen omdat de hoorn op de (illegale) markt enorme prijzen opbrengt.

De laatste zwarte neushoorns van Kenia bevinden zich al jaren binnen de nationale parken. Zelfs dat biedt geen garanties, want door de

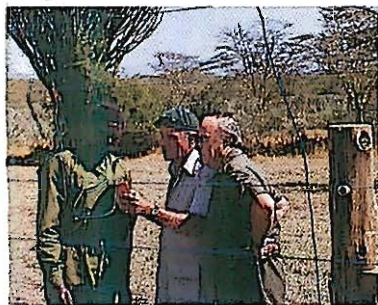
Jonge neushoorns waarvan de moeder is gestroopt worden opgevangen in 'weeshuizen', totdat ze groot genoeg zijn om in een van de Nationale Parken te worden losgelaten. Mrs. Daphne Sheldrick houdt zich intensief met deze wijze van neushoornredding bezig.

landen waar het bevolkingsaantal snel oploopt) zal in de komende jaren steeds meer problemen oproepen en dat vormt een ernstige bedreiging voor het wankel evenwicht tussen mens en natuur.

Nakuru Nationaal Park

In Kenia is door de stroperij het aantal zwarte neushoorns dat in

uitgestrektheid van de gebieden en de kilometerslange grenzen die niet bewaakt kunnen worden zijn de neushoorns moeilijk constant te bewaken. Stropers kregen hierdoor in de afgelopen jaren de kans om meedogenloos toe te slaan. Naarmate er minder neushoorns zijn wordt dat steeds moeilijker. En in kleinere parken waar veel bezoekers komen is de aanwezig-

Prins Bernhard bezichtigt de ruim twee-eneenhalve meter hoge afrastering rond het Nakuru Nationaal Park. De onder stroom staande omheining is bedoeld om de in het park levende zwarte neushoorns tegen de meedogenloze praktijken van stropers te beschermen.

heid van mensen een goede belemmering voor de stroperij. Daarom zijn er ook parken waar nu een gedeelte wordt afgerasterd en beveiligd met electriciteit om daarbinnen de laatste neushoorns te kunnen beschermen.

Het Nakuru Nationaal Park is relatief klein met zijn 180 km². Dit park is intussen bijna geheel omringd door een afrastering van ruim twee en een halve meter hoog. Binnendringen is vrijwel onmogelijk want de gehele omheining staat onder stroom: 5000 volt met een heel lage stroomsterkte; genoeg om een klap te krijgen, maar niet dodelijk. Zonnepanelen en accu's zorgen voor de stroomtoevoer. De omheining is bekostigd door de Rhino Rescue Fund, een Engels fonds waarvan Prins Bernhard ere-voorzitter is. Het Wereld Natuur Fonds werkt nauw samen met deze organisatie en betaalde de zonnepanelen en de andere benodigde electriciteitsvoorzieningen.

Doel van het bezoek aan het Nakuru Park was de nieuwe beschermende installaties te bezichtigen, maar meer nog om ook het loslaten van twee zwarte neushoorns in dit Park te filmen. Nakuru heeft op dit ogenblik 17 neushoorns, plus de twee die werden losgelaten. De kolossale dieren stonden snuivend te bonken tegen de houten wanden van de kist en toen één kant werd opgetrokken stootte de

eerste recht op mij af om op tien meter afstand weg te zwenken en in volle vaart de veilige vlakten in te rennen. De tweede wilde eerst de omgeving verkennen, maar zette het ook op een lopen in een onverwachte richting, waardoor een aantal toeschouwers de bomen invloog. Want een aanstormende neushoorn is als een exprestrein, maar zwenken en omdraaien kan hij toch weer veel sneller dan men zou denken.

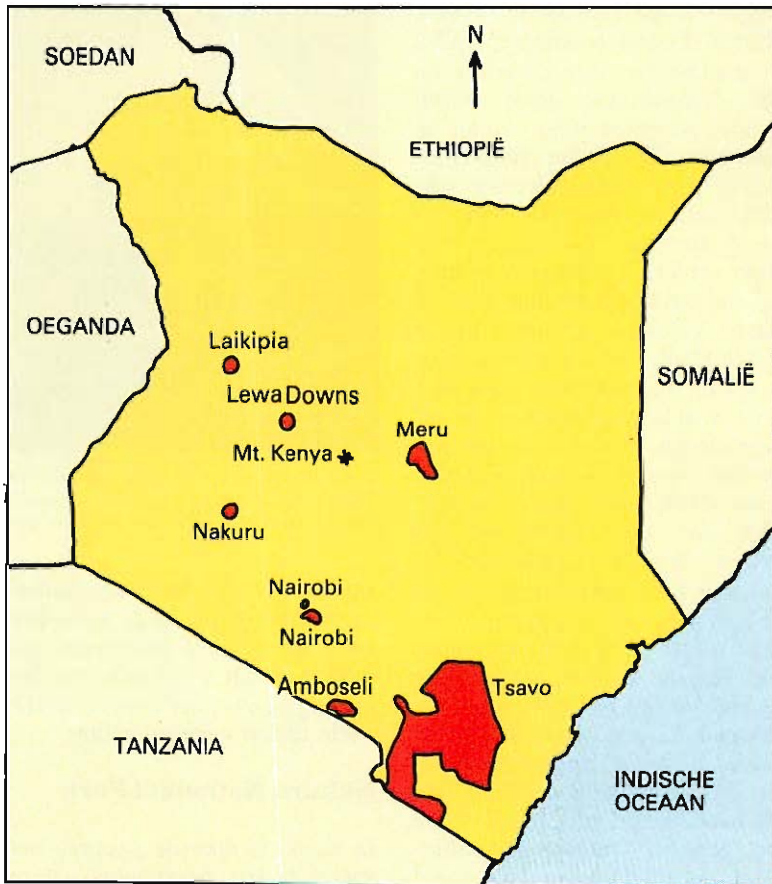
In Nakuru waren ook de Minister van Milieu en Natuurlijke Bestaansbronnen en de Staatssecretaris voor Toerisme en Natuurbescherming aanwezig, met wie de Prins de toestand rond de neushoorn besprak. Door middel van interviews met de ruim vertegenwoordigde pers kon de Prins nogmaals benadrukken hoe belangrijk het is voor het voortbestaan van de neushoorn te vechten. Het toeris-

tenbezoek aan de natuurparken is voor vele landen van Afrika een essentiële bron van inkomsten, dus juist hier geldt dat een goed beheerde natuur ook een economische waarde vertegenwoordigt.

Lewa Downs Ranch en Laikipia

Twee bezoeken van de Prins aan de grote boerderijen Lewa Downs en Laikipia lieten zien hoe ook boeren mee kunnen en willen helpen bij het natuurbehoud. Op deze twee ranches van in totaal 160 km² waar vee wordt gehouden bevinden zich ook bijna 60 zwarte neushoorns. Op het grondgebied van Lewa Downs loopt overigens ook een witte neushoorn en er zijn er nog twee in aantocht vanuit Meru Nationaal Park. Een gedeelte van deze boerderijgrond is ook van hekwerk voorzien. Op de

Tijdens zijn vijfdaags verblijf in Kenia bezocht Prins Bernhard enkele Nationale Parken. Het grootste park dat de Prins aandeed was Tsavo Nationaal Park; het heeft een oppervlakte van 20.000 km².

Laikipia Ranch zijn voormalige stropers in dienst genomen om stroperij tegen te gaan. Sommigen van hen zijn bewapend met giftige speren waar iedereen een enorm ontzag voor heeft. Sinds 10 jaar is hier geen neushoorn meer gestroopt! Wel is hier natuurlijk sprake van een klein aantal dieren dat een opmerkelijke bescherming krijgt. Neushoorns van deze boerderijen worden bovendien uitgewisseld om inteelt te voorkomen.

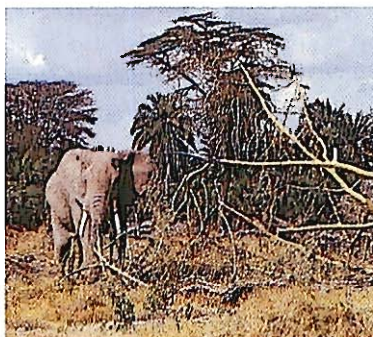
Tsavo Nationaal Park

Hier is men bezig een deel in het midden van dit enorm grote park (20.000 km²) af te rasteren en met een geul te omringen. Daarbinnen bevinden zich de neushoorns. Tsavo zag het aantal neushoorns (9000 in 1970!) teruglopen naar slechts 8 nu! Door de dieren te concentreren in het centrum van het grote park in een met hekwerk beschermd gebied is het voor eventuele stropers nodig om eerst het park binnen te dringen en vervolgens een lange afstand af te leggen om bij de neushoorns te komen. De kans dat ze tijdig worden ontdekt is heel groot en men hoopt op deze wijze verdere stroperij te kunnen voorkomen. Het binnengebied zal te zijner tijd 150 km² groot zijn en door het overbrengen van neushoorns uit andere gebieden in de toekomst 200 neushoorns moeten herbergen.

Amboseli Nationaal Park

De geringe aantallen neushoorns in Kenia maken het niet altijd mogelijk dat toeristen ze te zien krijgen. Wie de enorme afstanden en omvang van Amboseli kent beseft dat het inderdaad een buitenkans is neushoorns te fotograferen. Wij hadden geluk en zagen er drie! Daarnaast veel olifanten, giraffes, cheetahs, buffels, zebra's en andere dieren. Wat een rijkdom! Maar ook Amboseli kent zijn problemen. Het park grenst aan Tanzania en stropers komen in deze uitgestrektheid gemakkelijk de grens over. Verder wonen er in de

omgeving veel Masai-nomaden die hun vee van water willen voorzien. Vroeger trokken ze door het park. Dat wordt nu verhinderd door het aanleggen van drinkputten aan de grenzen van het Park. De regering zorgt dat daar water in staat, maar als een pomp het af laat weten gebeurt het toch dat de Masai het park in moeten voor water. In oktober gebeurde dat

De bossen in Amboseli Nationaal Park worden ernstig bedreigd door de grote populatie olifanten die hier voorkomt. De dieren verwoesten de bossen, waardoor verdroging en verwoestijning een kans krijgen.

ook en een schitterende neushoorn werd toen door een Masai uit zelfverdediging met een speer gedood. De neushoorn had hem, verstoord door de optrekkende koeien, aangevallen en moest het onderspit delven. Want een Masai, al weet hij dat neushoorns beschermd zijn, zal toch eerst zijn kudde en zichzelf verdedigen. De man wordt niet vervolgd omdat de regering in gebreke was gebleven. Het voorval was dubbel ongelukkig omdat het gedode dier een jong had van enkele weken. Ook in Amboseli overweegt men om een afrastering aan te brengen. Een ander probleem hier is de grote populatie olifanten die de bossen met de grond gelijk maakt, waardoor steeds meer verdroging en verwoestijning optreedt.

Nairobi Nationaal Park

Wie weinig tijd heeft en toch veel wild wil zien kan zich tegoed doen in dit park dat onder de rook van Nairobi ligt. Hier zijn 32 zwarte

neushoorns, die door het intensieve van het toeristenbezoek en het aantal parkwachters een vrij grote kans van voortbestaan hebben. Toch wordt ook dit park van elektrische hekwerken voorzien, 40 strekkende kilometers, waarvan de helft reeds klaar is!

Neushoorn-wezen

In het verleden zijn jonge neushoorns waarvan de moeder was gestroopt, gevangen en overgebracht naar 'weeshuizen'. Vooral Mrs. Daphne Sheldrick heeft veel ervaring opgedaan met het grootbrengen van deze jonge dieren. De jonge neushoorn waarvan de moeder in oktober jl. in Amboseli werd gedood bevindt zich hier, samen met een andere wees van twee jaar. Ook op Lewa Downs en in het Nairobi Nationaal Park zijn er van deze jonge neushoorns. Als ze groot genoeg zijn worden deze dieren teruggezet in de Nationale Parken. De toewijding van hen die zich bezighouden met het grootbrengen van de jonge neushoorns is enorm. De jongste dieren moeten om de 2 à 3 uur een fles melk hebben, dag en nacht!

De toekomst

Het totale aantal zwarte neushoorns dat nu nog in Kenia voorkomt is dus slechts 4 à 500. Waarschijnlijk zal dit aantal nu wel constant blijven dankzij de vele maatregelen die worden genomen: het bouwen van hekwerken, het overbrengen van neushoorns naar veilige gebieden, het schenken van patrouille-auto's en radio's etc. Daarmee moet het mogelijk zijn de zwarte neushoorn in ieder geval te behouden. Dat kost veel geld, maar het is het waard, want het moet voor iedereen met hart voor de natuur onaanvaardbaar zijn dat een diersoort door menselijke hebzucht in één generatie van de aardbodem verdwijnt. De neushoorns zijn al 150 miljoen jaar op aarde en het Wereld Natuur Fonds wil daar graag nog vele jaren aan toevoegen! □